

Dosentti Heikki Halila

JOUKKUEURHEILUN YHTIÖITYMINEN

1. Suomen urheilun organisaatio ja sitä koskeva päätöksenteko

Urheilu on rakennettu ja rakentunut Suomessa kansanliikkeen varaan. Kehitys on ollut samanlainen Suomen kannalta keskeisissä vertailumaissa kuten Ruotsissa. Urheilun organisaatiot ovat tämän mukaisesti olleet aatteellisia yhdistyksiä. Urheilu organisoitui meillä yhdistysmuotoisesti samalla tavoin kuin muut 1800-luvun jälkipuoliskon merkittävät joukko-liikkeet mutta ajallisesti hieman myöhemmin.¹

Urheilun järjestörakenteessa yksityiset henkilöt ovat kuuluneet urheiluseuraan ja seurat lajiliittoon. Keskusjärjestö on muodostunut lajiliitoista sekä aikanaan myös piireistä, joiden jäseninä ovat olleet asianomaisen alueen urheiluseurat. Kansanliikkeenä toimivan urheilun keskeisenä piirteenä on ollut urheiluseurojen joukkojärjestöluonne. Seurojen jäsenyys on ollut käytännössä avoin niille, jotka ovat halunneet tulla toimintaan mukaan. Järjestelmä on perustunut toiselta puolen siihen, että urheilun harrastajien on tullut olla jäsenenä seurassa voidakseen osallistua kilpailutoimintaan.

Esitetystä rakenteesta poikkeavia järjestelyjä ei ole yleensä ollut eikä niitä ole hyväksytty Suomen urheiluelämässä. Muuhun ei ole toiselta puolen ollut tarvettakaan, vaan aatteellinen yhdistys on koettu itsestään selväksi organisoitumisen muodoksi.

Yhdistysautonomian sisältöön on Suomessa kuulunut se, että jokainen yhdistys valitsee omat jäsenensä ja halutessaan päättää säännöissään jäsenperusteista. Tämän mukaisesti yhdistysmuotoa ei ole voitu määrätä ylhäältä käsin yksinomaiseksi urheilun organisaatiomuodoksi. Niinpä lajiliitto määrää tarvittaessa säännöissään, hyväksyykö se jäsenikseen muitakin yhteisöjä kuin yhdistyksiä.

Keskusjärjestö SLU:n säännöissä ei ole määräyksiä sen jäsenliittojen sisäisestä rakenteesta. Se ei siksi voi vaikuttaa suoranaisesti Suomen urheilun organisaatorakenteisiin muuten kuin silloin, kun se ottaa piiriinsä uusia jäseniä. Yhtiömuotoisia jäseniä SLU:lla ei ole, eikä sellaisia ole jäseneksi pyrkinytkään.

Sinänsä olisi ollut mahdollista, että SLU olisi rakenteeltaan kiinteämpi. Sen säännöissä oli-

si näet voitu määrätä, että jäseneksi hyväksyttävissä lajiliitoissa saa olla jäsenenä vain urheiluseuroja. Jäseneksi olisi ollut mahdollista ottaa vain liittoja, jotka ovat omissa säännöissään alistaneet sääntömuutoksensa SLU:n hyväksyttäväksi. Jos näin olisi tehty, mihin ei ollut pyrkimystä eikä liioin urheilupoliittisia edellytyksiä, olisi ainakin oikeudelliselta kannalta ollut mahdollista koettaa pitää jäljempänä tarkasteltavaa yhtiöitymiskehitys keskusjärjestön hallinnassa hieman samaan tapaan kuin Ruotsissa.

2. Taustayhtiöt ja tukiyhdistykset seurojen sidosryhminä

Eräissä joukkueurheilulajeissa on Suomessa ollut seurojen takana taustayhtiöitä, jotka ovat hoitaneet olennaisen osan seuran liiketoiminnasta seuran kanssa tehdyin sopimuksin. Taustayhtiöiden hallussa ovat olleet mm. pelaajasopimukset, ja myös sponsorisopimukset on voitu tehdä taustayhtiön kautta. Urheilun kansanliikeideaali on ollut kaukana, jos urheiluseurassa on vain kourallinen jäseniä ja jos nämä jäsenet ovat omistajina yhtiössä, jossa tehdään keskeiset (liiketoiminta)päätökset.²

Kuvailtuun kehitykseen on ollut vaikea vaikuttaa. Lajiliitot eivät ole määränneet säännöissään eivätkä muutenkaan sitä, että seurojen jäsenyyden on oltava avoin. Jäsenten hyväksyminen kuuluu sitä paitsi aina seuran itsensä päätettäviin asioihin. Se voidaan sitoa liiton myötävaikutukseen vain tavalla, joka ei käytännössä sovi urheilujärjestöihin. Lajiliitto ei liioin ole voinut vaikuttaa seuran tekemiin yhteistoimintasopimuksiin, jos urheilu- ja kilpailutoiminta on tapahtunut (yhdistysmuotoisen) seuran nimissä.

Urheiluseuran tukena voi olla muitakin organisaatioita kuin yhtiöitä. Oikeudellisesti on mahdollista perustaa urheiluseuralle tukiyhdistys, jos se tukee yhdistyksen aatetta eikä yhdistystä itseään. Aito tukiyhdistys voidaan näin perustaa, kunhan säännöt osataan kirjoittaa oikein.³ Urheiluseurojen tukiyhdistyksissä toimivilla ei välttämättä ole omaa taloudellista intressiä tuettavan seuran toimintaan.

3. Yhtiöitymisen malleja ja nykypirteitä

Aidosta urheilun yhtiöitymisestä on kysymys silloin, kun myös urheilutoiminta siirtyy yhdistykseltä yhtiölle. Yhtiöityminen voi toteutua myös siinä, että (joukkue)urheilua organisoiva liiga muuttuu oikeudelliselta muodoltaan aatteellisesta yhdistyksestä kaupalliseksi yritykseksi - osuuskunnaksi tai osakeyhtiöksi. Lajiliittokin voisi muuttua kaupalliseksi yritykseksi, mutta tätä ei näy Suomessa havitellun. Lajiliiton osatoimintoja on tosin saatettu yhtiöittää samalla tavoin kuin esim. työmarkkinajärjestöissä.

Urheilun yhtiöityminen on tapahtumassa Suomessa nopeasti ja osin yllättävästikin. Heinäkuussa 1999 tilanne näyttää siltä, että jääkiekossa enin osa liigajoukkueista on

yhtiöitymässä liigan itsensä viitoittamalla tavalla. Yhtiöityvien seurojen omistuspohjalle ei olla asettamassa rajoituksia. Menettelytapana on ainakin useimmiten se, että yhdistys perustaa osakeyhtiön, johon se luovuttaa apporttina (huipputason) liiketoimintansa. Yhtiöön voidaan ottaa myös muita osakkeenomistajia kuin vanha seura. Sarjapaikka siirtyy suoraan yhtiölle.

Jääkiekkoliiga itse on muuttumassa ensin osuuskunnaksi ja myöhemmin mahdollisesti osakeyhtiöksi. Liigaosuuskuntaa varten on määrä tehdä jäsenten sopimus, jossa sovitaan useista merkittävistä liigatoimintaan liittyvistä kysymyksistä. Tällaisen sopimuksen oikeudellinen sitovuus on samanlainen kuin osakassopimusten osakeyhtiöissä.⁴

Jääkiekkoliigan yhtiöityminen voi tapahtua ns. konversiolakia noudatten. Sovellettaviksi saattaa näin tulla taloudellista toimintaa harjoittavan yhdistyksen muuttamisesta osuuskunnaksi annettu laki (502/89), jota on käytetty yhteisömuodon muutoksissa toistaiseksi varsin vähän. Tärkein tämän lain soveltamistapaus on ollut se, kun Osuuspankkien Keskusliitto r.y. muuttui vuonna 1997 osuuskuntamuotoiseksi OPK-osuuskunnaksi. Tuolloin jouduttiin selvittämään myös konversiolain ja osuuspankkilain samanaikaista soveltamista.⁵

Konversiolakia voitaisiin käyttää myös urheiluseuran muuttamisessa osuuskunnaksi. Urheilutoiminnan organisoimisen muotona osuuskunta ei kuitenkaan näytä olevan suosiossa. Se soveltuukin paremmin liigan kuin joukkueen toimintamuodoksi. Osuuskunta palvelee jäsentensä taloutta, niin kuin liiga voi tehdä pyrkiessään toteuttamaan liigaseurojen yhteisiä taloudellisia etuja.

Jalkapallossa yhtiöitymiskehitys on hieman hitaampaa ja myös sisällöltään toisenlaista kuin jääkiekossa. Muutos on toteutumassa yhteisymmärryksessä lajiliiton ja liigan kanssa. Yhtiöittämisen edellytyksenä on, että liiton säännöt muutetaan aluksi niin, että jäsenenä voi olla myös osakeyhtiöitä. Sarjapaikka säilyisi asianomaisella seuralla, mutta se olisi mahdollista vuokrata osakeyhtiölle. Sopimuksen voimaantulo edellyttää Suomen Palloliiton hyväksymistä eli yhtiöittäminen tapahtuu liiton kontrolloimana.

Pesäpallo poikkeaa muista joukkueurheilulajeista siinä, että siinä on vain kotimaiset markkinat. Pesäpalloliitto ja -liiga eivät ole osoittaneet suuntaa seurojen yhtiöitymiselle eivätkä sallineet sitä säännöissään. Kaksi superpesisseuraa on kuitenkin yhtiöitynyt siten, että sarjapaikka on vuokrattu viideksi vuodeksi yhtiölle, jossa on vain vähemmistöosakkaana vanha seura. Menettelyä ei ole hyväksytty liitossa, mutta sarjasta sulkemistakaan ei ole tapahtunut ehkä siksi, kun kyse on vain vuokrasta ja kun yhtiö on ilmoittanut sitoutuvansa noudattamaan liigan päätöksiä kilpailutoiminnassa. Jäljempänä esitettävän tulkintasuosituksen mukaisesti tämäkin järjestely olisi voitu kieltää.

Yhtiöityminen on koettu merkittäväksi ongelma-alueeksi huipputason joukkueurheilussa. Sitä se onkin. Myös yhtiöitymiseen kriittisesti suhtautuvat ovat myöntäneet, että palloilulajien yhtiöityminen voi olla tarpeen, jos halutaan pysyä kansainvälisellä huipulla tai saavuttaa se. Yhtiöityminen voi toiselta puolen koskea vain osaa urheilusta. Ylivoimainen osa Suomen urheiluseuroista ei tule yhtiöitymään.

Yhtiöityminen ei koske nyttemmin vain urheilua. Myös kulttuurin alalla on tapahtunut verkaista siirtymistä siviilioikeudellisista oikeushenkilöistä, yhdistyksistä ja säätiöistä, kohden yhtiömuotoa. Niinpä Suomen Kansallisteatteri on nykyisin osakeyhtiö eikä säätiö.

Kulttuuriorganisaatioiden muodonvaihdoksissa ei tarvitse kiinnittää huomiota sellaisiin piirteisiin, jotka ovat erityisen pulmallisia yhtiöittämisessä urheilussa, kuten lajiliiton sääntömääräyksiin tai kurinpidon edellytyksiin. Kulttuurissa ja urheilussa on yhteistä se, että organisaatiomuotoa joudutaan peilaamaan myös toiminnan arvopohjasta omaksuttuja käsityksiä vasten.

4. SLU:n rooli yhtiöitymisessä ja ruotsalainen malli

Edellä esitetyin tavoin urheilun keskusjärjestöllä SLU:lla ei voi olla samanlaista roolia yhtiöitymiseen kuin sääntöjensä mukaan on Ruotsissa Sveriges Riksidrottsförbundetilla. SLU on kuitenkin pyrkinyt seuraamaan tapahtunutta kehitystä niin Suomessa kuin Skandinavian maissakin. Yhtiöitymiseenkin otetaan kantaa talvella 1999 SLU:n hallituksen asettamassa työryhmässä, jossa pohditaan työsuhteessa olevien ja ammatinharjoitajina toimivien urheilijoiden kurinpitoon liittyviä oikeudellisia kysymyksiä.

Ruotsissa on keväällä 1999 päädytty siihen, että kukin lajiliitto saa antaa luvan seuran yhtiöitymiselle, jos jäsenyys lajiliitossa pysyy seuralla ja jos kyseessä on vain lajiliiton määräämin ehdoin tapahtuva sarjapaikan vuokraaminen ei omistusoikeuden luovuttaminen.⁶ Ruotsissa ei ole suhtauduttu yhtiöitymiseen yhtä liberaalisti kuin Suomessa. Ruotsissa on yhä korostettu voimakkaasti urheilun kansanliikeluonnetta.⁷

5. Vertailukohta - lajijaostojen itsenäistyminen

Yhtiöitymisestä keskusteltaessa on myös syytä tuoda esiin urheiluseurojen jaostojen muuttuminen rekisteröidyksi yhdistyksiksi. Tätä on tapahtunut useissa monialaseuroissa kuten HIFK:ssa. Oikeudellisesti kysymyksessä on ollut fission tyyppinen järjestely, joskaan se ei voi tapahtua yhdistyksissä samalla tavoin kuin yhtiöissä; fissiosta ei ole säännöksiä yhdistyslaissa. "Itsenäistyneen" yhdistyksen muuttuminen yhtiöksi on vaivattomampaa kuin lajijaoston.

Lajijaostojen itsenäistyminen on sekin urheilupoliittinen kysymys: miten tiiviinä seurayhteys ja -identiteetti halutaan säilyttää? Oikeudelliselta kannalta se merkitsee vastuusuhteiden selkiytymistä; rekisteröidyn seuran ja sen lajikohtaisen jaoston päätöksentekovallan rajat eivät ole olleet selkeitä. Tätä osoittaa sekin, että KKO on ratkaisussaan 1996:87 ottanut kantaa yhdistyksen koripallojaoston puheenjohtajan oikeuteen tehdä pelaajasopimuksia. KKO katsoi, että jaostopuheenjohtajalla oli ollut tähän toimivaltansa puolesta oikeus.

Kyseinen tervetullut enakkopäätös ei ole tietenkään tosiseikastosidonnaisuudensakaan vuoksi voinut ratkaista kaikkia edustusvaltaan ja vastuukysymyksiin liittyviä urheiluseurojen jaostojen ongelmia. Pulmia voi syntyä, jos pääseuran toiminta on lopahtanut eikä jaoston tilinpäätöstä saada näin seuran tilinpäätökseen. Tällöin jaoston toimihenkilöille tulee henkilökohtainen velkavastuu niistä sitoumuksista, joita he ovat jaoston puolesta tehneet.⁸

6. Urheilun yhtiöityminen ja oikeustutkimus

Kuvailtu urheilun yhtiöityminen on tapahtunut niin ripeästi, ettei se ole ollut vielä esillä keväällä 1997 ilmestyneessä Olli Rausteen teoksessa "Urheiluoikeus", vaikka siinä on paljolti paneuduttu urheiluun juuri liiketoiminnan kannalta. Siitä ei muutenkaan ole meillä oikeustutkimusta eikä oikeastaan yleisesti saatavilla olevaa oikeudellista raportointiakaan. Keskustelu on liikkunut pääosin urheilupolitiikan tasolla, mikä on sinänsä ollut ymmärrettävää ja perusteltuakin.

Urheilun yhtiöityminen on urheiluoikeudelle tunnusomaisella tavalla ongelmakeskeinen kohdealue ja asettaa tältä pohjalta haasteita oikeustutkimukselle. Sitä on syytä lähestyä eri oikeudena-alojen kuten yhteisö-, sopimus-, kilpailu ja vero-oikeuden näkökulmista. Useiden oikeudena-alojen näkökulmien yhdistäminen luo edellytyksiä ongelmakeskeiselle urheiluoikeuden tarkastelulle. Yhdistysautonomian tarjoaman toimintakehyksen ja kilpailuoikeuden vaatimusten kohtaaminen eli se, millä tavoin urheilun lajiliitto voi vaikuttaa päätöksillään yhtiömuotoiseen toimintaan huippu-urheilussa, vaikuttaa tässäkin tarkasteluun.

Osaksi yhtiöitymisen oikeuskysymyksiin paneutuminen on enintään soveltavaksi tutkimukseksi luonnehdittavaa olemassa olevien lainopin tutkimustulosten ja oikeudellisten sääntöjen soveltamista urheiluun. Se on urheilun oikeudellista tietohuoltoa ja osa tutkimuksen urheiluun suuntaamaa yhteiskunnallista palvelutehtävää. Tämän lisäksi joudutaan toki tekemään selkeää oikeustutkimusta eli antamaan vastauksia aidosti ongelmallisiin kysymyksiin.

7. Yhdistyksen ja yleishyödyllisen yhdistyksen tunnusmerkistöt

Aatteellinen yhdistys luontuu yhä parhaiten sellaiseen kansanliikkeeseen kuuluvaan urheiluun, jossa ei keskitytä pelkästään huippu-urheiluun. Se on sen sijaan yhä ongelmallisempi sellaisen (joukkue)urheilun organisaatiomuotona, joka käsittää vain ylimpään sarjatasoon kuuluvan kilpaurheilun.⁹

Aatteellinen yhdistys saa harjoittaa vain sellaista liiketoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä, eikä aatteellisen yhdistyksen pääasiallinen tarkoitus saa olla taloudellinen. Jos yhdistyksen säännöt kirjoitetaan SLU:ssa valmisteltujen mallisääntöjen mukaisesti, sääntöihin sisältyy siksi paljon myös aatteellista ainesta, että yhdistys on merkittävä yhdistysrekisteriin. Vaikutusta ei ole sillä, vaikka yhdistysrekisteriviranomainen tietäisi toiminnan koskevan pelkästään edustusurheilua. Tarkastustoiminta perustuu pelkkään sääntödokumenttiin, ei muihin viranomaisenkin saatavissa oleviin tietoihin.¹⁰ Siksi urheiluseuraksi tarkoitetun yhteenliittymän saaminen yhdistysrekisteriin ei ole tuottanut eikä tuota ongelmia, jos asialla ovat osaavat henkilöt.

Mahdollista - joskin epätodenäköistä - on se, että esim. paikallinen syyttäjä vaatisi urheiluseuran lakkauttamista sillä perusteella, että sen toiminta on pääasiallisesti taloudellista. Esikuvana olisi tähän Dallape-orkesterin lakkauttaminen em. perusteella Helsingin raastuvan-oikeudessa vuonna 1937.¹¹ Pelkkää edustusjoukkueen liiketoimintaa ylläpitävän urheiluseuran olisi vaikea vastustaa lakkauttamisvaatimusta.

Urheiluseuran kannalta lakkauttamista todellisempi riski on nykyään se, että seuraa ei pidetä yleishyödyllisenä yhteisönä. Yhdistyksen merkitseminen yhdistysrekisteriin aatteellisena yhdistyksenä ei sinänsä vielä tuo sille yleishyödyllisen yhteisön statusta verotuksessa. Jos yhdistyksen toiminta keskittyy ammattilaisurheiluun, yleishyödyllisyystunnusmerkistö ei hevin täyty. Yhtenä kiintopisteenä on se, onko kyseessä joukkojärjestö vai muutaman jäsenen yhteenliittymä. Yhtiöitynyt urheiluorganisaatio ei täytä helposti yleishyödyllisyyden tunnusmerkistöä, mutta yhtiömuodosta on verotuksessa myös etuja.

Urheilun verotustyöryhmän mietinnössä vuodelta 1998 ei ole ehdotettu muutoksia yleishyödyllisen eikä ns. superyleishyödyllisen yhteisön määrittelyyn.¹² Tutkimustiedon osalta on tältä osin siksi yhä relevanttia, mitä Esko Linnakangas väitöskirjassaan "Urheilu ja verotus" vuonna 1984 esitti, joskin reaali maailma on puoleksatoista vuosikymmenessä muuttunut melkoisesti.

Jos seurojen yhtiöitymistä ei tapahdu, saatetaan pitää vain ajan kysymyksenä, milloin verotaja ei enää katso yleishyödyllisyystunnusmerkistön täyttyvän. Tästä ei sinänsä seuraa mitään yhdistyksen siviilioikeudelliselle statukselle. Niinpä minkään lajiliiton säännöissä tai

sääntöjä alemmanasteisissa määräyksissä ei ole kohtaa, jonka mukaan jäsenenä voisi olla tai kilpailutoimintaa harjoittaa vain yleishyödyllinen yhteisö.

8. Yhdistyksen ja yhtiön vertailua urheilutoiminnan harjoittamisessa

Toisin kuin urheilujärjestöissä usein esitetään, yhdistyksessä ei voi olla omistajia. Yhdistyksessä on jäseniä, joita on kohdeltava YhdL 33 §:ään kirjatun yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Tämä on kiintoisa ulottuvuus verrattuna siihen, miten määräävässä markkina-asemassa olevan elinkeinonharjoittajien yhteisön eli lajiliiton tai liigan on kohdeltava toimijoita tasapuolisesti. Kilpailuoikeuden vaikutusta ei voida eliminoida sillä, että elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä ei olisikaan rekisteröity yhdistys.

Osakeyhtiöissä päätös ei saa olla omiaan tuottamaan osakkeenomistajille epäoikeutettua etua. Osakeyhtiötutkimuksessa ei ole kehitelty täydellisyyteen pyrkivää typologiaa siinä, mitä tämä merkitsee esim. uudelleenjärjestelyissä. Sellaiseen ei ole syytä pyrkiäkään. Yhtiöityneessä urheilussa saatetaan joka tapauksessa joutua tekemisiin sen kanssa, mitä epäoikeutetun edun omiminen merkitsee. Siinä ei ole kysymys aivan samasta asiasta kuin yhdenvertaisuudesta yhdistyksen jäsenten välillä.¹³

Kun aatteellisen yhdistyksen pääasiallinen tarkoitus ei voi olla taloudellinen, yhdenvertaisuusperiaatteen keskeisenä kohdealueena eivät ole taloudelliset edut. Yhdenvertaisuusperiaate soveltuu myös niihin, mutta tällöinkään ei sovelleta millimetrioikeudenmukaisuutta: yhdistyksen päätös ei saa loukata olennaisesti jäsenten yhdenvertaisuutta. Seura saa suosia huippu-urheilijaa harrasteurheilijaan nähden, ja liittokin voi keskittyä huipputason seurojen toimintaedellytysten turvaamiseen. Vaikea kysymys voi olla käytännössä se, milloin toisten suosiminen on sellaista toisten syrjimistä, joka merkitsee yhdenvertaisuuden olennaista loukkausta.¹⁴

Yhdistyksen jäsenyys ei ole asiakas- eikä omistussuhde. Aatteellinen yhdistys ei voi jakaa jäsenilleen voittoa tai ylijäämää toisin kuin osakeyhtiö ja osuuskunta, vaikka se voi esitetyin tavoin harjoittaa liiketoimintaa. Yhdistyksessä ei ole erillistä pääomaa, joka tulisi kerätä jäseniltä ja jonka säilyttämisestä olisi laissa säännöksiä. Tämä vaikuttaa olennaisesti yhdistyksen velkojen asemaan. Yhdistyksessäkin voi olla rahastoja, mutta niihin ei liity samanlaista velkojain suojaa kuin yhtiöissä, kun yhdistys voi halutessaan vapaasti purkaa rahastojaan. Se voi näin menetellessään tosin syyllistyä sopimusrikkomukseen, jos se on sitoutunut rahastojen ylläpitämiseen.

Osakeyhtiöissä on osakepääomavaatimus, ja niissä varallisuusrakennetta voidaan kasvat-
taa oman pääoman ehdoin mm. korottamalla osakepääomaa. Tämä voi tapahtua myös omis-
tuspohjaa laajentamalla, minkä ei tietenkään tarvitse tapahtua pörssiin listautumalla. Yhdis-
tyksellä ei ole tällaisia rahoitusmahdollisuuksia eikä eräitä muitakaan osakeyhtiölle

sallittuja pääoman hankkimiskeinoja.

Osakeyhtiömuoto on houkuttelevan oloinen vaihtoehto pääomien keräämiseen myös urheilussa. Olennaista kuitenkin on, että valmiiksi (yli)velkainen urheiluseura ei voi perustaa yhtiötä loukkaamatta luovutustoimilla omien velkojensa oikeutta ja riskeeraamatta näin takaisin-saannin mahdollisuutta. Pääomat on tässä tapauksessa saatava ulkopuolelta.

Yhdistyksessä voidaan asettaa jäsenille säännöissä maksuvelvollisuus ja toimimisvelvollisuus, joiden laiminlyöminen sanktioksi voidaan määrätä erottaminen tai kurinpitoseuraamus kuten rahasakko. Näitä mahdollisuuksia ei ole osakeyhtiöissä. Sääntöperusteista toimimisvelvollisuutta ei tosin ole käytetty urheiluseuroissa toisin kuin venekerhoissa ja metsästysseuroissa.

Osakeyhtiön organisaatorakenne tähtää liiketoimintapäätösten tekemiseen. Tämän myötä osakeyhtiön toimitusjohtaja on operatiivinen johtaja laajoine valtuuksineen, joita ei voida yhtiöjärjestyksessä juuri supistaa. Jos osakeyhtiössä on toimitusjohtaja, hallituksen asemaa ei voida päätöksenteko-organisaatiossa heikentää sen perusteella, että operatiiviset ratkaisut haluttaisiin kauttaaltaan pitää hallituksen kontrollissa.¹⁵

Myös yhdistyksessä voidaan tehdä liiketoimintapäätöksiä, mutta yhdistyksen organisaatiota ei silti voida rakentaa liiketoimintaorganisaatioksi. Hallitus ei voi olla yhdistyksessä ns. yleistoimivaltainen elin, eikä yhdistyksen toimitusjohtajalle voida rakentaa säännöissä samantilaista asemaa kuin yhtiön toimitusjohtajalle. Osa sellaisista ratkaisuista, jotka tekee osakeyhtiössä toimitusjohtaja, täytyy yhdistyksessä tehdä hallituksessa tai tätäkin ylempänä.¹⁶

Esitetystä huolimatta on liioiteltua sanoa, että osakeyhtiöt olisivat niin urheilussa kuin muualakin ammattimaisesti johdettuja mutta yhdistykset eivät. Suomessa on paljon ammattimaisesti ja tehokkaasti johdettuja yhdistyksiä mm. työmarkkinajärjestöjen kentässä ja vastaavasti harrastelijamaisesti johdettuja yhtiöitä. Kysymys onkin lähinnä vain siitä, millaiset lähtökohdat päätöksenteko- ja vastuusuhteet asettavat toiminnalle yhtiöissä ja yhdistyksissä.

Osakeyhtiön hallinnoiminen on monimutkaisempaa kuin yhdistyksen. Niinpä yhdistyksen toisin kuin yhtiön ei tarvitse toimittaa tilinpäätöstietoja viranomaisille. Osakeyhtiö voidaan asettaa velkasaneeraukseen mutta rekisteröityä yhdistystä yleensä ei. Jos yhdistys toimii - vastoin lakia ja sääntöjään - pelkästään liiketoimintayksikkönä, se voitaneen kuitenkin asettaa velkasaneeraukseen. Niin yhdistys kuin yhtiökin voidaan tietenkin asettaa konkurssiin.

Yhdistys voidaan purkaa yhdistyksen itsensä tekemällä päätöksellä. Laissa ei ole vaatimuksia siitä, milloin purkamisen tulee tapahtua. Yhdistyksen asettaminen selvitystilaan ei ole lain mukaan mahdollista. Yhdistyksen - myös urheiluseuran - purkaminen on harvinaista. Paljon tavallisempaa on toiminnan hiipuminen ilman mitään päätöstä. Tästä ei käytännössä seuraa yleensä mitään korvaus- tai muuta vastuuta toiminnassa mukana olleille

Osakeyhtiö voidaan asettaa selvitystilaan, ja se tuleeekin asettaa siihen kun puoleet pääomasta on menetetty. Jos selvitystilavaatimus täyttyy eikä hallitus käynnistä selvitystoimia, hallituksen jäsenille syntyy herkästi henkilökohtainen vastuu.¹⁷ Ei ole aivan harvinaista, että joukkueurheilua harjoittava seura joutuu vaikeuksiin kesken pelikauden. Rohkeutta asettaa yhtiöitynyt seura selvitystilaan saattaa tässä tilanteessa puuttua hallituksen jäseniltä. Siitä voi kuitenkin seurata tuntuvakin korvausvastuu,

Osakeyhtiöissä osakkaiden vähemmistöllä on sellaisia taloudellisia oikeuksia, joita ei ole yhdistyksen jäsenten vähemmistöllä. Niinpä yhdistyksissä jäsenten enemmistö voi myöntää vastuuvapauden, onpa vastuuvollisten toiminnassa millaisia virheitä ja laiminlyöntejä tahansa. Osakeyhtiöissä osakkaiden vähemmistö voi sen sijaan ajaa yhtiön lukuun korvauskannetta tuomioistuimessa. Jos yhtiö joutuu konkurssiin, vastuuvapaus voidaan peruuttaa kahdelta edelliseltä vuodelta. Yhdistyksissä ei näin ole asian laita.

9. Miten lajiliitto tai liiga voivat vaikuttaa yhtiöitymiseen?

Urheilun kilpailutoimintaa organisoivan lajiliiton tai liigan intressinä on urheiluseurojen yhtiöittämisessä se, että kilpailutoiminta voidaan järjestää ja hoitaa sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Liiton tai liigan intresseihin kuuluu huolehtiminen lajin imagosta ja toimintaedellytyksistä. Liitto tai liiga koostuu jäsenseuroista ja vastaisuudessa myös osin -yhtiöistä. Tämänkin vuoksi myös liitto- ja liigatasolla on otettava samalla tavoin kantaa yhtiöitymisen etuihin ja haittoihin kuin seuroissakin.

Kuten järjestöelämässä yleensä myös urheilussa liitto on muutakin kuin jäsenyhdistystensä summa. Sillä on omat intressinsä, jotka liiton päätöksenteossa ja toimielimissä mukana olevien on otettava huomioon. Tultuaan valituiksi liiton luottamustehtäviin jäsenseurojen edustajat ovat liiton edustajia, mikä ilmenee myös vahingonkorvausvelvollisuuden mahdollisuutena liitolle. Siksi heidän on myös pohdittava, mikä on liiton intressi laji- ja kilpailutoiminnan organisoinnissa.

Rekisteröidyn yhdistyksen tarkoitus on aatteellinen. Yhdistyslaissa on säännelty sitä tapaa, jolla rekisteröity yhdistys voi omalla toimialueellaan tehdä jäseniään sitovia päätöksiä. Tähän perustuu urheilujärjestöissäkin se, miten liitto voi asettaa jäseniään sitovia määräyksiä erityisesti kilpailutoiminnassa.

Vertailun vuoksi voidaan todeta, ettei kaupallisissa yrityksissä ole yleisesti ottaen mahdollisuuksia tehdä samalla tavalla jäseniä tai osakkaita sitovia päätöksiä vaan kaupallisen yrityksen tarkoitus liittyy sen omaan liiketoimintaan. Osuuskunta on kuitenkin lähempänä aatteellista yhdistystä kuin yhtiöt. Osuuskunta onkin tyypiltään ko-operatiivinen taloudellinen yhdistys. Liiketoiminnassa saadaan sitova ratkaisu aikaan sopimuksin, niin pitkälti myös yhtiöityneessä urheilussa.

Lajiliiton toiminnan perusta suhteessa jäsenseuroihin on tukeutunut siihen, että yhdistykset voivat tehdä päätöksiä, jotka sitovat myös niitä vastustaneita. Yhdistyslaista ja yhdistyksen säännöistä ilmenee, milloin päätökseen tarvitaan muuta kuin tavallinen enemmistö. Yksimielisyysvaatimus voi perustua vain lähinnä siihen, että yhdenvertaisuutta ilman jäsenen suostumusta olennaisesti loukkaava päätös on mitätön.

Yhdistyksen päätöksenteko-oikeus kattaa urheilussa myös sen, että lajiliitto voi asettaa jäsenille velvollisuuksia säännöissä tai sääntöjä alemmanasteisissa määräyksissä. Näiden rikkomisen varalta on mahdollista pitää yllä kurinpitojärjestelmää. Yhdistyslaissa on säännelty kurinpidosta vain jäsenen erottamista, mutta vakiintuneesti on myös muuta kurinpitoa pidetty mahdollisena, jos siitä määrätään asianmukaisesti. Tätä osoittaa mm. Minna Lainiota koskeva KKO:n ratkaisu 1998:122.

Lajiliiton mahdollisuuksia antaa kilpailutoimintaa koskevia määräyksiä rajaa yhdistyksen tarkoitus. Kun lajiliiton tarkoituksena on kilpailutoiminnan organisoiminen, yhdistysoikeudellista estettä määräysten antamiseen ei ole. Perinteisessä amatööriurheilussa kilpailutoiminta on ollut selkeästi myös osa lajiliiton aatteellista toimintaa. Kuten mm. kilpailuneuvoston ratkaisu Joensuun Katajan jutussa koripallossa osoittaa, lajiliiton toimintaan voidaan joutua soveltamaan myös kilpailulainsäädäntöä. Lajiliitto ei saa syyllistyä määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön.¹⁸

Yhdistysmuoto ja siihen kuuluva yhdistysautonomia kuitenkin suojaa tietyissä rajoissa aatteellista toimintaa kilpailulainsäädännöltä. Kilpailutoimintaa organisoiva osuuskunta tai osakeyhtiö ei voine vedota samalla tavalla siihen, että se tekee aatteellisia päätöksiä kilpailutoiminnasta. Tilanne on toinen, jos lajia koskeva päätöksenteko on pidätetty lajiliitolle, vaikka ylimmän sarjaportaan toiminta olisi siirretty osuuskunta- tai osakeyhtiömuotoiselle liigalle.

Ylin taso - Suomessa tavallisimmin liigatasoksi kutsuttu taso - voisi sinänsä irtautua kokonaan lajiliitosta ja määrittää itsenäisesti toimintansa pelisäännöt. Tämän mukaisesti liigaan kuuluvien joukkueiden ei tarvitsisi olla liigan tai lajiliiton jäseniä ja liiga määrittäisi itse kilpailutoiminnan ehdot. Vaikka tämä olisi kansallisesti mahdollista, kansainvälinen lajiliitto sitä tuskin hyväksyisi.

10. Hallittu ja hallitsematon sarjapaikan luovuttaminen yhtiölle

Keskeinen oikeuskysymys urheiluseuran yhtiöitymisessä on se, voidaanko sarjapaikka siirtää seuralta yhtiölle, ja jos voidaan, millä tavoin. Samalla tavoin kuin Ruotsissa Suomessa on keskusteltu siitä, voiko lajiliitto tai liiga asettaa sarjapaikan siirtämiselle ehtoja.¹⁹ Käsiä ei voida nostaa asiassa pystyyn, vaikka selkeää vastausta ei ole saatavissa lainsäädännöstä eikä ennakkoluonteista (eikä muutakaan) tuomioistuinratkaisua ole olemassa.

Jos sarjapaikan omistus on siirtynyt liittomuotoisen järjestörakenteen ulkopuolelle, lajiliiton tai liigan mahdollisuudet kontrolloida toimintaa säännöissään tai sääntöjä alemmanasteisissa määräyksissä vähenevät, ellei tilanteeseen ole ajoissa varauduttu. Tämä koskee mm. kurinpitotoimintaa ja omistusrajoituksia.

Sarjapaikan siirtäminen vapaasti liittorakenteen ulkopuolelle merkitsee sitä, että sarjapaikka on siirrettävissä myös eteenpäin. Seuralta sarjapaikan saanut yhtiö voi tällöin siirtää sarjapaikan toiselle yhtiölle. Sarjapaikka on toisin sanoen kauppatavaraa. Sarjasta pudonneen (liiga)yhtiön omistajat voivat ostaa itselleen yhtiön, jolla on sarjapaikka, tai yhtiöltä pelkän sarjapaikan ja jatkaa tällä tavoin liiketoimintaa ylimmällä tasolla. Sarjapaikan urheilemalla tai ostamalla hankkinut yhtiö voidaan myös myydä ulkomaalaisomistukseen.

Rajoittamattoman siirtojärjestelmän tilanteessa on mahdollista on myös se, että jokin omistajataho hallinnoi omistuksin tai sopimusjärjestelyin useita ylimmän sarjan joukkueita. Tämä sisältää mm. kohtalaisen sopupeliriskin.²⁰ Jos kilpailutoiminta on siirretty kokonaan lajiliitolta liigalle, on myös mahdollista, että ns. eettisiä sääntöjä noudatetaan vain valikoiden. Tämä voi johtaa - liiton kykenemättä tilanteeseen reagoimaan - mm. kurinpitoseuraamusten höllentämiseen.

11. Voidaanko sarjapaikan siirtäminen estää?

Urheilun autonomian ja urheilujärjestöille kuuluvan yhdistysautonomian mukaan urheilun lajiliitoilla tai lajiliiton valtuuttamalla liigalla tulisi olla oikeus määrittää se, onko sarjapaikan siirtäminen urheiluseuralta kaupalla tai vuokralla mahdollista ja mitä ehtoja siirtämiseen saatetaan liittää. Tästä tulisi sanottujen periaatteiden myötä voida määrätä joko toimintasäännöissä, kilpailumääräyksissä tai yksittäisinä päätöksinä.

Nyttemmin on kuitenkin otettava huomioon se, että kilpailuneuvosto on pitänyt joukkuepelin mestaruussarjan järjestämistä elinkeinotoimintana kilpailunrajoituslaissa tarkoitetussa mielessä. Lajiliiton on katsottu olevan tässä roolissa määräävässä markkina-asemassa toimiva elinkeinonharjoittajien yhteenliittymä. Tämä rajoittaa yhdistysoikeudelliseen päätöksentekoon kuuluvaa autonomiaa, koska määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on

kielletty. Urheilujoukkueella ei tee mitään, jos se ei pääse osallistumaan kilpailutoimintaan, ja joukkuetta syrjitään, jos sille asetetaan kohtuuttomia ehtoja.²¹

Määrävässä markkina-asemassa olevalla elinkeinonharjoittajalla on tasapuolisuusvaatimus suhteessa markkinoilla toimiviin. Kun kilpailutoiminnan organisoimista on pidettävä ainakin suosituimmissa joukkueurheilulajeissa elinkeinotoimintana, saatetaan kysyä, onko sarjapaikan oltava siirrettävissä joko tietyin ehdoin tai millä tahansa ehdoilla. Loukkaako sarjapaikan omistavan joukkueen omistusoikeutta se, ettei se voi taloudellisesti hyödyntää hankkimaansa sarjapaikkaa, ja rajoitetaanko yritysmuodon valinnan oikeutta, jos sarjapaikan hankkinut yhdistys ei voi ei saa yhtiöityä?²² Vastaus esitettyihin kysymyksiin voi olla lajisidonnainen ja riippua niistä perusteista, joita sarjapaikan siirtokiellolle esitetään, mutta myös yleisiä näkökohtia on mahdollista tuoda julki.

Niin kuin kilpailuneuvoston ratkaisusta City-lehden oikeutta osallistua levikintarkastukseen ilmenee, markkinoille tulija ei voi automaattisesti vaatia muutettavaksi määrävässä markkina-asemassakaan olevan elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän toimintaideaa, jos se ei sinänsä ole syrjivä.²³ Joukkueurheilussa ei saateta pitää hyväksyttävänä esim. suljettua sarjaa, ylempään sarjaan nousevalle asetettavia syrjiviä ehtoja tai esimerkiksi kieltä valita kilpailua varten omia välineitään, jos kieltä ei ole urheilullisesti perusteltu.

Se, että sarjaan voi osallistua vain aatteellinen yhdistys, joka on urheilemalla saavuttanut sarjapaikan, ei kuitenkaan sinänsä rinnastu em. syrjiviin ehtoihin. Alalla toimivan ja sille tulevan on hyväksyttävä urheilussakin tietyt etukäteen asetetut ehdot itseään sitoviksi, jos ne eivät ole syrjiviä. Kilpailuoikeus ei voine ulottua meillä urheilun ytimeen siinä, että sarjapaikka on saavutettavissa vain urheilemalla. Hyväkään joukkue ei voi vaatia suoraa pääsyä ylimpään sarjaan, vaan sen on noustava siihen askel askeleelta.

Sille vaatimukselle, että joukkueen on oltava lajiliiton tai -liigan jäsen ja täytettävä jäsenyyshedellytykset, saatetaan esittää asiallisia syitä, ja ne ovat hyväksyttäviä, jos ne eivät syrji ketään. Tässä ei näin ole kyseessä vain yritysmuodon valinta, ja asiaan vaikuttanee myös se, ettei taustayhtiön käyttämistä liiketoiminnan edistämiseksi ole kielletty.

12. Sarjapaikan luovuttamisen ehdot

Vaikka sarjapaikan omistusoikeus kuuluisi seuralle, voidaan liiton luvalla rakentaa järjestelyjä, joilla sarjapaikan hallinnointi siirretään osakeyhtiölle. Lajiliitto tai liiga voi antaa luvan sarjapaikan vuokraamiselle yhtiölle määrittelemillään ehdoilla. Sopimuksessa voidaan mm. edellyttää irtisanomis- ja purkumekanismia. Tällä tavoin voidaan täsmentää osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia siitä, millaisia ne olisivat pelkästään yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden nojalla. Näin ollaan Suomessa menettelemässä jalkapallossa.²⁴

Lajiliitto tai liiga voi edelleen määrätä, että sarjapaikka siirretään "oikeuksineen ja velvolluuksineen" eli että yhtiö sitoutuu noudattamaan liiton ja tai liigan määräyksiä kilpailutoiminnasta. Tämä koskee ns. pelioikeuksien siirtoa, sitoutumista noudattamaan kansainvälisen lajiliiton määräyksiä sekä myös pelaajasopimuksien sisällölle asetettuja vaatimuksi. Se avaa näin mm. mahdollisuuden käyttää kurinpitovaltaa työsopimussuhteessa oleviin urheilijoihin, joihin liitolla tai liigalla ei ole sopimussuhdetta eikä välillistäkään jäsenyyssuhdetta.

Lajiliitto (tai liiga) voi myös sallia yhtiöitymisen vapaasti. Tähän ei SLU voi puuttua. Vapaa siirtyminen voi tarkoittaa sitä, että sarjapaikkaa ei vuokrata tai lisensoida vaan että se todella siirretään täysin omistusoikeuksin. Tällöin se myös voidaan siirtää eteenpäin. Myös siitä voitaisiin määrätä, että sarjapaikka on luovutettavissa vain yhtiölle, jonka äänivallasta seura omistaa yli puolet. Tämä rajoitus voidaan ottaa liiton määräämiin vuokrauksenkin ehtoihin, ja ehdon pätevyys riippuu edellä hahmotelluin tavoin disponoinnin yleisistä reunaehdoista.

Oma kysymyksensä on se, mitä sarjapaikalle tapahtuu konkurssissa. Huolimatta siitä, miten liitto tai liiga suhtautuu sarjapaikan siirtämiseen tai vuokraamiseen, kilpailumääräyksissä voidaan määrätä siitä, millä edellytyksillä sarjapaikka palautuu liitolle tai liigalle konkurssissa. Suomessa ei ole auktoritatiivista ratkaisua siitä, kuuluuko sarjapaikka yhdistyksen tai yhtiön konkurssivarallisuuteen.²⁵ Niin kauan kuin vastakkaista ratkaisua ei ole, lajiliittojen on aiheellista pitää itselleen ratkaisulta konkurssitilanteesta.

Mahdollista ja suositeltavaakin voi olla esimerkiksi se, että liiton hallitus voi tehdä tietyin edellytyksin päätöksen sarjapaikan luovuttamisesta konkurssiin menneen subjektin lähitaholle. Edellytyksenä voi olla esim. velvollisuus hoitaa konkurssiin menneen tahon kilpailutoiminnasta tiettyä aikana ennen konkurssia johtuneet kustannukset.²⁶

13. Mistä vielä tulee sopia?

Jos sarjapaikan siirtäminen yhtiölle tapahtuu liigan tai liiton sääntöjen mukaan vapaasti, on aiheellista tehdä jäsenten välinen sopimus kilpailutoimintaan kuuluvista keskeisistä seikoista. Näin on syytä tehdä myös silloin, kun liiga muuttuu rekisteröidystä yhdistyksestä osuuskunnaksi.

Kun osuuskunta ei voi määrätä samalla tavoin sitovasti kilpailutoiminnasta kuin rekisteröity yhdistys, osuuskunnan jäsenten sopimuksessa on paikallaan sopia mm. televisiointioikeuksista, kilpailusäännöistä, tietojenantovelvollisuudesta liigalle ja pidättäytymisestä lii-

gan vastaisista sopimuksista. Tällaiselle disponoinnille voi kuitenkin ainakin joissain tapauksissa asettaa kilpailulainsäädäntö rajoituksia.²⁷

Huomionarvoinen sopimisen kohde on se, että yksittäinen taho voi olla (keskeisenä) omistajana mukana vain yhdessä yhtiössä lajia kohden. Tämän tulisi koskea myös omistajan lähipiiriä. Sitä pitäisi täydentää sillä, ettei joukkueen omistaja saa osallistua lajia koskevaan vedonlyöntiin. Omistusrajoituksista on kuitenkin vaikea sopia tehokkaasti yhtiöiden välillä. Lajiliiton disponointi saattaisi olla oikeudellisesti tehokkaampaa.

14. Kurinpito ja yhtiöityminen

Edellä on mainittu, miten sarjapaikan siirtäminen "oikeuksineen ja velvollisuuksineen" avaa mahdollisuuden kurinpidon käyttämiseen liigassa. Kurinpitoon liittyy silti monia ongelmia yhtiöityneessä urheilussa. Ammattilaisurheilijat eivät (yleensä) ole jäsenyyssuhteessa joukkueeseen, eikä osakeyhtiömuotoisessa joukkueessa voi edes olla jäseniä. Jos pelaajasopimuksessa eli työsopimuksessa edellytetään sitoutumista liigan tai liiton kurinpitoon, kurinpito on kuitenkin sopimusperusteisesti mahdollista.

Sopimuksessa on otettava huomioon myös se, että tässä tapauksessa kurinpitovaltaa ei käytä urheilijan työnantaja (seura tai yhtiö) vaan ulkopuolinen taho (liitto tai liiga). Pelaajan on näin alistuttava paitsi siihen, että häneen voidaan ylimalkaan kohdistaa kurinpitotoimia, myös siihen, että kurinpito ei kuulu työnantajalle.

Tuomioistuimissa on tullut esille se, että työsuhteessa olevalle tai ammatinharjoittajana urheilevalle pitkäaikainen kilpailukeilto voi olla kohtuuttoman ankara seuraamus. Puuttumatta lähemmin keskusteluun voidaan todeta, ettei kysymys ole tässä tapauksessa kurinpitotoimien mahdollisuudesta sinänsä. Oma kysymyksensä ammattimaistuneessa urheilussa on se, vaatisiko urheilijan kurinpito tuekseen lainsäädäntötoimia niin kuin muidenkin työsuhteissa olevien ja ammatinharjoittajain osalta on asian laita. Tätä pohditaan SLU:n asettamassa työryhmässä.

Yhdistysmuotoisessa urheilussa yläyhdistys (keskusliitto tai liitto) voi tietyin edellytyksin velvoittaa alayhdistyksiä ottamaan sääntöihinsä määräyksiä mm. kurinpidosta. Tämä voidaan asettaa jäsenyyden edellytykseksi. On hyvin epävarmaa, voidaanko yhtiöjäsentä velvoittaa määräämään kurinpidosta yhtiöjärjestyksessä. Osakeyhtiölaista ei suoraan ilmene esitettyä laajallekaan yhtiöjärjestysdisponoinnille, mutta työsuhteen ehdoista määrääminen osakkeenomistajia sitovasti yhtiöjärjestyksessä ei hevin kuulu yhtiöjärjestyksen alaan. Yhtiöityneiden liigajoukkueiden on siksi sitouduttava sopimuksin kurinpidon käyttämiseen.²⁸

Jos liiga itsessään on osakeyhtiö, se ei ehkä voi yhtiöjärjestyksessään sitoutua kurinpitotoimiin. Senkin on siksi sitouduttava asiaan sopimuksin. Jos liiga on osuuskunta, ainakaan yhtä vahvaa estettä disponoinnille säännöissä ei ole. Osuuskuntahan voi erottaa jäsenensä, ja (muun) kurinpidon määrämisen mahdollisuus on osuuskuntalaissa yhtä lailla avoin kuin yhdistyslaissakin.

Yhtiöityneessä urheilussa on kaiken kaikkiaan määrättävä kurinpidosta lähinnä sopimusperusteisesti. Tämä tarkoittaa myös sitä, että sarjanousija on velvoitettava liittymään jäsen- tai osakassopimukseen, jossa määrätään kurinpidosta ja muista toiminnan ehdoista. Yksittäistapauksissa voi syntyä keskustelua liityntäsopimuksen ehtojen sovittelumahdollisuudesta OikTL 36 §:n perusteella kurinpidon osalta tai muutoin.

Urheilun oikeusturvalautakunnan on muutettava sääntöjään, jos kurinpitovaltaa käyttää lajiliiton asemesta liiga ja jos liigan kurinpitotoimien halutaan tulevan lautakunnan käsittelyyn. Asia onkin parhaillaan valmisteltavana. Vastaavasti on liiton ja liigan välillä sovittava kurinpitovallan käyttämisen siirtymisestä liigalle ja pelaajien sitouduttava pelaajasopimuksissa alistumisesta liigan kurinpitovaltaan.

15. Päätelmiä

Yhtiöitymiseen liittyy urheilussa sekä etuja että haittoja. Se voi nakertaa urheilua kansanliikeluonnetta ja aatteellista pohjaa sekä vähentää talkootyötä ja yhteiskunnan tukea urheilulle. Kaupallistuminen voi myös johtaa yhtäältä lisääntyviin väärinkäytöksiin ja toisaalta siihen, että urheiluyhtiössä pidetään taloudellista tulosta urheilumenestystä tärkeämpänä.

Kaikki nämä ovat merkittäviä uhkakuvia. Toiselta puolen saatetaan todeta, että ainakaan kaikkia amatööriurheilun ihanteita ei voida enää palauttaa huipputason urheilussa. Yhtiöityminen ei liioin monessa tapauksessa muuta jo vallinnutta olotilaa eli sitä, että joukkue on ollut liikemiesten käsissä. Hallitusti toteutettu yhtiöityminen saattaa myös olla omiaan lisäämään vastuunkantoa ja oikeudellista vakavuutta etenkin suhteessa yhtiöityneen seuran sidosryhmiin. Pelisäännöt voivat myös selkeytyä siinä, millä perusteilla erimuotoiseen urheiluun saadaan julkista rahaa, kun yhtiömuotoinen urheilu erottautuu muusta urheilusta.

Urheiluseurojen yhtiöitymiseen oikeudellisena prosessina on pyritty suhtautumaan vakavasti keskeisissä lajiliitoissa ja -liigoissa. Oikeudellisilta karikoilta voidaan silti tuskin välttyä. Yhtiöityminen on siksi ensi vuosikymmenen keskeisiä urheiluoikeuden kysymyksiä Suomessa.

- ¹ Ks. Heikki Halila, Toimivaltajako yhdistyksissä (1993) s. 117-118.
- ² Ks. Olli Rauste, Urheiluoikeus (1997) s. 675-681.
- ³ Ks. Heikki Halila - Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus (1996) s. 68-69.
- ⁴ Ks. Allan Huttunen, Osakassopimusten rikkomisen vaikutus yhtiökokouksen päätösten pätevyyyteen teoksessa Osakassopimuksesta, toimittanut Ari Saarnilehto. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja A. juhlaulkaisut N:o 6 s. 111-179. Huttunen on sillä enemmistön näkemyksestä poikkeavalla kannalla, että osakassopimuksen rikkominen voisi vaikuttaa myös yhtiökokouksen päätöksen pätemättömyyteen. Osakkaiden välisessä suhteessa on joka tapauksessa mahdollisuus määrätä vahingonkorvausvelvollisuudesta sopimusrikkomuksen sanktiona. Ks. esim. Ari Savela Vahingonkorvaus osakeyhtiössä (1999) s. 251-253.
- ⁵ OKL:n muuttumista osuuskunnaksi koskeva menettely riitautettiin ns. paikallispankkien Helsingin käräjäoikeudessa nostamalla kanteella. Kun OPK:n ja paikallispankkien kesken päästiin sovintoon irtautumisesta ja sen ehdoista, kanne vedettiin pois. Jutun asiakirjat ovat osuuskunnaksi muuttumisen osalta yleisestikin kiintoisia.
- ⁶ Ks. Bolagiseringsutredningen. Slutförslag från utredningen om alternativ associationsform för idrottslig verksamhet. Riksidrottsförbundet september 1998.
- ⁷ Ks. raporttia EG-rätten och svensk idrott (1997) s. 44-52 ja 175-181 sekä Bolagiseringsutredningen s. 5-6..
- ⁸ Ks. Halila - Tarasti, Yhdistysoikeus s. 553-555.
- ⁹ Ks. Ruotsin osalta kiintoisa katsausta Hemström, Juridiska former för idrottslig verksamhet julkaisussa Artikelsamling 1998, Idrottsjuridisk skriftserie Nr 3 s. 34-44. Esitys on relevantti myös Suomen oikeuden kannalta, joskin merkittävä ero aiheutuu lainsäädäntöpohjan erilaisuudesta. Urheiluseuran siviilioikeuden status aatteellisena yhdistyksenä perustuu meillä toisin kuin Ruotissa käytännössä rekisteröintiin.
- ¹⁰ Ks. Halila, Toimivaltajako yhdistyksissä s. 176 ss.
- ¹¹ Ks. tapauksesta Halila - Tarasti, Yhdistysoikeus s. 69.
- ¹² Ks. mietintö s. 66-67.
- ¹³ Ks. esim. Manne Airaksinen - Jyrki Jauhiainen, Osakeyhtiölaki (1997) s. 48 ss.
- ¹⁴ Ks. Halila - Tarasti, Yhdistysoikeus s. 368-371.
- ¹⁵ Ks. Heikki Toiviainen, Osakeyhtiön toimitusjohtajan asema (1992) s. 238 ss.
- ¹⁶ Ks. Halila, Toimivaltajako yhdistyksissä (1993) s. 506 ss. Siitä ilmenee, että yhdistyksen toimitusjohtajan status ei sinänsä määrää tämän toimi- ja edustusvaltaa toisin kuin toimitusjohtajan asian laita on osakeyhtiöissä.
- ¹⁷ Ks. esim. Savela, Vahingonkorvaus osakeyhtiössä s. 94-98.
- ¹⁸ Rauste on toiminut Suomessa pioneerinä siinä, miten kilpailunrajoituslainsäädäntö soveltuu myös urheiluun. Ks. Rauste, Urheiluoikeus, s. 73 ss. Vertailun vuoksi voidaan todeta, ettei kilpailuoikeuden näkökulma ollut esillä vuonna 1993 ilmestyneessä norjalaisen Geir Woxholthin väitöskirjassa Idrottens sponsoravtaler, johon se kuitenkin olisi soveltunut. Se, mihin määräävän markkina-aseman väärinkäyttö kulloinkin ulottuu, on monitahoinen ja

lopullisia ratkaisujaan odottava kysymys.

¹⁹ Ks. keskustelusta Ruotsissa esim. Thomas Karlsson, Riksidrottsförbundets utredning om idrottens bolagisering julkaisussa Heikki Halila - Olli Rauste (red.), Finskt-svenskt idrottsjuridiskt seminarium i Helsingfors 16.-17.1998 s. 41-47 ja Bolagiseringsutredningen s. 14-18.

²⁰ Usean joukkueen ajautuminen saman omistajatahon käsiin ei ole vain urheilueettisesti arvioitava kysymys vaan myös kilpailuoikeudellisesti relevantti ongelma. Tämä johti mm. siihen, ettei mediakeisari Robert Murdoch voinut ostaa itselleen englantilaista jalkapallojoukkuetta Manchester Unitedia.

²¹ Ks. asiasta Kuoppamäki, Konkurrensrådets beslut 9.2.1998 julkaisussa Halila - Rauste (toim.) Finskt-svenskt idrottsjuridiskt seminarium i Helsingfors 16.-17.10.1998 s. 58-61.

²² Sarjapaikan siirtämisestä toiminnan aikana on kirjoitettu meillä vain vähän. Pioneerina on tässäkin ollut Rauste, jonka mielestä siirtämisen tulee olla mahdollista. Ks. Rauste, Urheilu-oikeus. 309-311.

²³ Ks. 1.6.1998 annettua kilpailuneuvoston ratkaisua Dn:o 13/359/97. Juttu on tätä kirjoitettaessa vireillä KHO:ssa.

²⁴ Jalkapalloliiton määrittelemät sopimusehdot muistuttavat RF:n selvityksessä hahmoteltuja yhtiöittämiseksi asetettavia edellytyksiä, joskin Ruotsin mallissa edellytykset voivat tulla tiukemmiksi. Ks. Bolagsredovisningen s. 12 ss.

²⁵ Rauste on tutkimuksessaan asettunut sille kannalle, että sarjapaikka kuuluu konkurssipesän varallisuuteen, vaikka lajiliitto tai liiga olisi toisin määrännyt. Ks. Rauste, Urheilu-oikeus s. 671-673 ja 691-700.

²⁶ Ks. ehtojen osalta Bolagsordningen s. 16-17. RF:n selvityksessä on lähdetty siitä, ettei sarjapaikka kuulu konkurssipesän varallisuuteen ainakaan, jos asiasta määrätään sitovasti etukäteen.

²⁷ Esimerkkinä voidaan mainita se, että liigajoukkueelta edellytettäisiin 15 000 henkeä vetävän hallin käyttämistä kotiotteluihin.

²⁸ Vertailun vuoksi voidaan mainita, että asunto-osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä ei voida määrätä osallistumisesta kiinteistöhuollon talkoisiin. Aktiivinen osallistuminen on voitava korvata yhtiövastiketta maksamalla. Kuten edellä on mainittu, yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä myös osallistumisvelvoitteesta.